

no. Mi moramo imeti visoko coin-
colnina, da lahko konkuriramo
Cesinslovakiji, Poljski, Nemčiji in
ako naprej. Nizka coinina je de-
mokratična ideja, ali kjer demo-
kratične države razvijajo tovar-
te, tam se obračajo k principom
visoke coinine. Tarif alina nke-

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zvezne države (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Čehoslovaška \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece; in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s Matemo:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawdale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v oglepju n. pr. (March 31, 1935) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom poteklo naročnina. Ponovito jo prevelimo, če se vam ne ustreli list.

ALI JE BILA SAMO REKLAMA ALI JE BIL RESEN NAPAD?

Na Mussolinija je bil izvršen napad, ki je pa po sedanjih brzojavkah iz Rima bolj podoben navadni farski kot resnemu dogodku.

Napad na Mussolinija spremljajo dogodki, ki govorijo, da je bil napad na Mussolinija farsa, ki je pa bolj resno končala, ker ima Mussolini precej velik nos, kot so oni, ki so jo igrali, mislili, da konča.

Ta farsa je imela namen izjednati fašistovske zločine. Tisti dan, ko je krogla oprasnila Mussolinijev nos, je umrl v Cannesu na Francoskem John Amendola, glavni vodja aventinske opozicije. Pred nekaj meseci so fašisti Amendola tako pretepli, da je od tistega časa bolehal in ni več okrevljal. Smrt ga je rešila muk in trpljenja.

Fašisti so pretepli v Napolju advokata vdove Giacomo Matteottija, socialističnega poslanca, ki ga je Mussolini ukazal fašistom spraviti izpod nog, ker se je bal njegove opozicije v parlamentu in razkrinkanja fašistične korupcije. Proti morilcem Matteottija se je vršila pred nekaj dnevi justična farsa. Malo je manjkalo, da morilci Matteottija niso bili odlikovani s kolajnami za hrabrost. Vdovi Matteottija so fašisti zagrozili, da jo ubijejo, ako bo pričala proti njim. Ves svet je kazal na Mussolinija kot Matteottijevega morilca. Zdaj je pa umrl še Amerikol in tako je bilo treba nekaj storiti, da se izbrišejo fašistični zločini. In v takem slučaju je bilo seveda najbolje, da se Mussolini prikaže kot mučenik.

Kako se je izvršil napad na Mussolinija? Brzojavke pripovedujejo, da se je Mussolini imel odpeljati z bojno floto kot zmagovalni cesar v Tripolitanijo. Ta odhod se je vršil pompozno. To pomeni, da je bil Mussolini obdan od svoje trojne straže, to je policije v uniformi, detektivov in fašistovske milice. Ob straneh je pa stal špalir vojakov ali pomorščakov do avta, ki ga je imel odpeljati na pomol in nato na bojno ladjo Conte Cavour, ki ga je imela odpeljati v Afriko.

Ko je Mussolini tako zastražen marširal do svojega avta, je skupina rumenskih fašističnih dijakov zapela fašistovski pesem "Giovinezza." Mussolini je pozdravil rumenske fašiste, v tem trenutku je pa stopila stara ženska naprej in namerila Mussoliniju samokres v obraz in sprožila. Bila je baže samo dva koraka od njega. Roki sta se ji pa tako tresli, da ga je oprasnila samo po njegovem velikem nosu.

O napadalki govore in pišejo, da je 50-letna Violet Albina Gibson, ekscentrična hči lorda Ashbourns na Angleškem. Mussolinija je imela v velikih časih in v njem je videla junaka. Po veroizpovedanju je katoličanka.

Ali je sploh mogoče, da se človeku tako trese roka, da se mu zasuce na stran in napravi četrt obrata, ako mišli izvršiti napad? Človeku, ki se je namenil izvršiti napad, se lahko trese roka, a nikdar toliko, da bi z njo napravil kar četrt obrata. Gibsonovi se je roka lahko tresla, ker se je bala, da mogoče dogovorjena farsa ponesreči. Ženska, ki je videla v Mussoliniju junaka, ni gotovo mislila ubiti svojega junaka, ako ni ljubosumnih motivov.

Najeti zenski se je tresla roka. Bala se je, da farsa ponesreči. Sprožila je in krogla je samo oprasnila veliki Mussolinijev nos, ali ga je pa samo smodnik ošvignil in mu napravil rano na njem, ker je ženska streljala iz take bližine, da se je to tudi lahko zgodilo.

Dokler ne pridejo o tem dogodku jasnejša poročila, ni vse skupaj drugega kot farsa, da Mussolini zopet pridobi na ugledu. Fašistični teror še maršira v Italiji in terorizira vse, kar se ne strinja s fašizmom.

Mussolinijevi fašistovski tovariši so po vprizorjenih farsah pokazali, kako stvar razumejo. Razbili so tako tiskarne treh dnevnikov, ki niso naklonjeni fašizmu.

SLINE IZ NASELBIN

Volitve so za delavce važne.

Bear Creek, Montana. — Naša slovenska naselbina je precej velika, toda že dolgo nisem videl dopisa od tu. Zato bom jaz na kratko opisal razmere. Z delom po premogokopih je pri nas ravnotako slabo kakor čitani v Prosveti od povsod. Morda je še slabše kot drugod. Par let nazaj je bilo v tej okolici sedem rudnikov. Vsi so delali s polnim obratom. Koliko pa jih dela to spomlad? Samo dva obratujeta in še pri tistih dveh je polovico rudarjev odslovljenih. Nekateri delajo samo po eden ali dva dni na teden, a podjetniki nam obljubljajo še slabše.

Radi slovenskih društev v naši naselbini ne morem drugega kakor, da se pohvalim. Napredek je izvršen. Imamo vsega štiri slovenska društva, med katerimi je najbolj napredno društvo S. N. P. J., ki je tudi eno največjih društev v naselbini. Istotako imamo pri nas Slovenski dom, v katerem smo pred par leti imeli vaskovrstne zabave, lepe slovenske igre in predstave. Dandanes tega ne moremo več, ker veliko ljudi je odšlo za zaslužkom drugam.

Kdo nam je vsega tega kriv? Predvsem kapitalisti, ki nas hočejo tako globoko pahnuti, da se ne bomo delavci več izrinili iz brezdnja. V drugi vrsti pa smo največ krivi delavci sami, ker se ne pobiramo pri volitvah, ki so za nas najvažnejše. Dokler bomo imeli vlado mogotcev, ne smemo misliti, da bo napredek za delavce. Pri zadnjih volitvah so v tej okolici, v kateri je pretežno večina delavstva, agitirali za kandidata, ki so mu rekli "Dear Old Calvin Coolidge". Priglasilo se, da hoče ta izvoliti, da bo dosti dela in da bodo imeli vsega dosti. Mene gotovo niso dobili na take obljube, ampak vem, da so veliki drugi delavci volitelji, ki nas tako dobro vodijo, tudi Lewis ni hotel poznati La Folletta kot kandidata, ki ga je potrdilo za vedno delavstvo.

Tako se delavci učimo iz zgodovine. Če bi bili rudarji leta 1919 samo še en teden držali stavko, nam je bilo obljubljeno šesturno delo. Leta 1922 voditelji za stavkajoče rudarje niso dosti napravili, po mojem prepričanju sploh nič. In kaj so dobili letos rudarji na antracitem polju? Tako se bo zgodilo z nami tudi leta 1927, večno vprašanje izboljšanja razmer za rudarje in večje sigurnosti z delom pa bo ostalo nerešeno. Upravičeno delavci dobivamo vtis, da se voditelji za nas sploh nič ne brigajo in da jim je več za mogotce kakor za nas ter da tudi streme za vladnimi službami v Washingtonu. Rudarji si naj kajpada iščejo svojo pomoč, kakor si vemo in znamo.

Čitatelji Prosvete, čas je, da se enkrat zbudimo in odpremo oči. Nikar ne poslušamo več zapeljivcev, ki držijo z našimi izkoriščevalci. Potruditi naj vsa vsko, da dobi državljanski papir in da bomo volili pravo stranko pri prihodnjih volitvah. Čitajmo Prosveto redno, kajti to je najbolj podoben list izmed vseh slovenskih in Zdrženih državah. Če bomo sami kaj napravili, bomo morda enkrat dosegli boljše bodočnost.

Pozdravljam čitatelje Prosvete. — John Pasich.

Nenaupnost škoduje organiziranju rojakov.

Chisholm, Minnesota. — Čitatelja Prosvete obda nekako veselje, ko čita toliko vzpodbujalnih poročil o udejstvovanju Slovencev, o njih narodnih domovih, socialističnih, dramah in drugih naprednih klubih. Čitatelj v naselbini, kjer ni takega napredka kakor drugod misli o lepem napredku rojakov drugod in zaostajanju radi medsebojnega sovražstva v svoji naselbini.

Čitatelje opozorim, naj pri tem ne mislijo, da menim samo Chisholm, kajti veliko je sličnih

naselbin, da se slabi kakor zaznamovati nikakega napredka, kakor tudi nimamo nobene ustanove za korist in napredek tukajšnjih slovenskih delavcev. Mnogokrat se je tudi pri nas ne porajala koristna ideja, da bi se sedali ali kupili primerno poslopja, ki bi nam bilo kot narodni dom. V to svrhu je bilo nabravnega že precej denarja, a žal, kar so bile volitve odbora za narodni dom, nismo nikoli dobili ljudi, ki bi stvar resnično pospeševali. To je bilo toliko časa, da smo opustili idejo za nedoločen čas.

Edenindvajset let sem v tej naselbini in dobro so mi znani pokreti slovenskega naroda, naj so bili napredni ali pa drugi. Nasprotniki doma so bili vedno na delu, da je stvar zaostala, čeprav je bila nabrana za uresničenje ideje že precej velika vsota. Delničarji so začeli dobivati denar nazaj; tisti, ki so dali prvi, so dobili, zadnji niso. Od tistega časa o narodnem domu ni več govora. Takrat je ideja zapela in spi, nikogar ni, da bi jo priklical nazaj v življenje in uresničenje.

V podpornih društvih smo menda organizirani do zadnjega Slovencev ter moramo zborovati po tujih dvorah. Plačevati moramo najemnine. Če bi imeli svoj dom, bi plačevali najemnine sebi in naš dom bi bil dobičkanos, kakor je rojakom po drugih naselbinah. Zraven tega bi imeli shajališče za vaskovrste zabave, naša mladina bi imela ugodno priliko učiti se dramatike, petja, godbe.

Tudi ideja za združeno trgovino se je med nami poročila že mnogokrat. Tudi delnice so bile že podpisane za precejšnjo vsoto, a vselej, kadar se je imela stvar uresničiti, je kak nasprotnik izpodkopal temelj in vse se je porušilo. Nasprotni sile so bile na delu noč in dan s pripovedovanjem našim delavcem, češ, da hočejo ustanoviti združeno trgovino osebe, ki bi si rade nabasale polne šepce denarja in bi se kooperativna razbila, kakor svoječasnno na Eltyju in delavci da bodo izgubili, kar so dali. Imeli smo nekoč dva shoda za združeno trgovino: tisti, ki smo resno mislili in za združbo, smo zborovali skupaj, nasprotniki kooperativne z nekaj delavci pa skupaj. In zborovali smo isti večer val ter isto uro. Shodi za kooperativno trgovino so bili zadnji in tudi brezuspešni, ideja pa je zapela. Tudi za to idejo ni človeka, ki bi dovolj glasno zakričal, da bi se zbudili iz spanja in prinesli idejo zopet na svetlo sonce, ki ravno pošilja svoje misle, spomladne žarke, na nas delavce in na tiste, ki še nikoli delati niso.

Zapomniti bi si morali, da smo upravičeni do istih pravic kakor drugi, a če jih hočemo biti deležni, mora biti aloga med nami in zaupanje. — Joseph Ule.

Delavski in društveni razmere, smrt člana.

Harwick, Pa. — Minilo je že več kot leto dni, kar se nisem oglašil v naši Prosveti. V tem času se je dosti zgodilo, kar ni bilo prav povolji ne meni in — mislim — tudi ne drugim. Pa ker ni bilo kaj pohvaliti, grajati tudi nisem hotel. Kakor sem poročal leta 1924, je bil rudnik Harwick Coal in Coke družbe zuprt radi popravljanja tipelna in vhoda. To je vzelo celih sedemnajst mesecev. Bilo je seveda malo prej gotovo, ali zakonit družba pričela prej obratovati, nam je še danes uganka. Koncem meseca novembra leta 1925 se je vendar oglašila nova piščalka, ki nas je vabila na delo, in sicer po stari mezdni lestvici. Stari delavci še do danes niso val dobili dela in mnogi so morali stati na levlci. Družba si zbira med delavci samo državljane; kdor ima samo prvi papir, zaostajon hodi semkraj za delom. Tako se vsaj ali. Obratujemo vsaki dan, pa zaslužek je picek, ker je dosti nakladačev, vozikov pa malo.

Iz tega bo čitateljem razvidno, da je pri nas malo Kalifornije, da je New Yorka po kletah, saj bili smo brez cvenka zadnje jeseni. Pri podpornih društvih še dosti dobro napredujemo s številom članstva, lepe in gladkeje pa bi šlo, če bi nas valitva smrt pustila pri miru. Krati nam vse je in društveno blagajno. V pretečenem letu nam je vzela tri člane društva št. 419 in dva od društva št. 178 S. S. P. Z. Ze Chisholm, kajti veliko je sličnih, smo malo pozabili, kar smo izve-

deli dne 25. marca zjutraj, da Chisholm, daš tudi to nimamo nam je za vedno zapal drugi član naš Ludvik Prastikar. Lešal je samo štiri dni. Pokojnik je bil doma iz Zagorja ob Savi in star 49 let. Tu zapuša štiri hčere, sinova Alberta in Jova ter soprogo Maljo. Dve hčeri sta že omenjeni, in sicer Anna s Ernestom Božičem in Elizabeta s Joe Koprivnikarjem. Drugi sta Ela in Agnes.

Pokojni brat je bil član obeh imenovanih društev, ki sta mu priredila lep-civilen pogreb dne 27. marca. Bil je mirnega značaja in rojakom v naselbini priljubljen, kar nam spričuje obilna udeležba spreveda k zadnjemu počitku. Naj počiva v miru naš ljubljani sobrat! — Anton Jazbinšek.

Se več dokazov, da je denar tudi za v nebesa najbolj potreben.

Terre Haute, Indiana. — Odgovoriti hočem nekemu depisniku v št. 61 A. S. Podpisal se ni, tako mislim, da je kak reverend sam. On dvomi, da je sploh resnica, kar sem poročal o tistem morilcu in samomorilcu iz tukajšnje naselbine, kateri je imel katoliški pogreb. Pravi, da se ni zanesel na poročila v Prosveti, posebno, kar je pisano o duhovščini.

Šur! Duhovniki so sami angelji. Zato je potrebnih par slušatelj, kakor je bil slabomni samomorilec cerkevno pokopan, čeprav ni nič imel. Nima nič proti temu, kar sem pisal o tukajšnjem slučaju. Drugi pravi, da neki premožen Hrvat ni bil cerkevno pokopan, čeprav je cerkev z denarjem podpiral in je umrl naravne smrti. Bil pa je nasprotnik cerkve in duhovščine.

Čitatelje Prosvete vprašam, ali je mogoče cerkev sovražiti in obenem jo podpirati? In da bi tukajšnji župnik ne vedel, kako je umrl? Tri dnevnike imamo, ki so poročali po dvakrat in še od ust do ust je šlo.

Dovolite, da tudi jaz navedem par slučajev. Pri nekem katoliškem društvu je umrl član (nimam), na izvanredni seji je društvo sklenilo, da se udeleži šest članov pogreba kot pogrebniki. Opravičba je bila, da so bili slabi časi in da bi društvo preveč izgubilo na mezdah. Omenim naj, da sem bil tudi sam član dotičnega društva. Par tednov potem si je mož (ima nekaj) sam vzel življenje. Zopet je bila izvanredna seja, ki je sklenila, da bo za članom cerkven pogreb, da ga sprejmemo vsi; kdor se ne udeleži plača \$2 kazni. Jaz sem protestiral in kazni na dejstvo, kako smo pokopali zadnjega brata, ki je umrl naravne smrti, toda nič ni pomagalo. Zato sem pustil tisto društvo in jednoto, ker sem videl, da denar odloča.

Se en slučaj: Umrla je mlada žena mladega delavca. Bila ni pri nobenem društvu. Iti so morali od hiše do hiše, da so nabrali za pogreb. Ko je župnik videl, da najbrž ne bo nič ostalo za njega, ni hotel v cerkev. Za prevezo je dobil izgovor, da je babica rekla, da ima nalezljivo bolezen. Toda ko je umrla ležala na mrtvaškem odru, se ni nihče nalezil nalezljive bolezni, čeprav jih je bilo vsepolno okoli nje.

Ako hočete, vam jih povem po imenu ter kje in kdaj je bilo.

Pozdrav čitateljem Prosvete. — Frank Zagar.

Kdo je kutarje pooblašil?

New Duluth, Minn. — Zarkomet naj bi pooblašil v kutarjsko štacuno in jih vprašal, kdo pa je njim dal oblast blati S. N. P. J. in njene uradnike. Pred par dnevi so v svojem lažnjivem "A. S.", ki pravijo, da je najtanjši list, dali nekaj ultimatum, da do 15. aprila mora biti pojasnjeno, kaj se sme in kaj ne pisati. Kar sami sebe naj vprašajo prvo, potem naj vprašajo druge, ker za Kazimirja in njegovo tovarstvo se nikakor ne sponosi takšno obrekovanje S. N. P. J. povrh pa še čitanje Prosvete ter pobiranje naslovov in imen tajnikov in pooblaščenih njim krame na ogle. Tudi sem v New Duluth se poslal tisto svojo reklamo; pred par tedni pa je bil tu frater od Kazimirja in njegove kompanije. Imel je misliti ter pridno ispraveval, čita Prosveto, češ, naj jo čim prej vrže v peč ali pa pošlje nazaj. Pozabili kajpada ni, poagrtirati za njih jednoto, ker njih je najboljše. Kdor hoče biti dober katoličan, mora biti tudi pri njih. — F. P.

Par besed matere 4 otrok.

Farrell, Pa. — Dala je tu se precej, a zaslužek pa tak kakor je človek izučen. Če kaj zna, več zasluži. Navaden delavec se mora truditi in ubijati za tistih par centov, ki jih zasluži na uro. To je valed tega, ker tu ni nikake organizacije. Samo delaj in molči, če se hoče preživeti, ali pa pojdi kraš. Tako je povsod, kjer ljudstvo ni organizirano in složno.

Nerada, ali takorekoč primorana sem, opravičiti se radi moje vere, ker me ljudje tu napadajo. Tako "izobraženi" ljudi, kot so tu, je težko razumeti, pa bodo naj, kakorini hočejo, samo da me pustijo v miru.

Pravijo, da je v Ameriki slabo. Jaz pa rečem, da je za nekatere še predboro, zlasti za tiste, ki niso še nič poskusili na svetu. Vsi smo prišli za kruhom v Ameriko; nekateri so na mestu obogatili, nekateri pa smo še sedaj siromaki, ki hodimo s sredo vedno bežečo pred nami. Nadejajmo se, da jo bomo dosegli pod zemljo, kjer vsakogar čaka vae bogastvo. Od tega se tudi nihče ne more odkupiti, pa naj bo še tako velik bogataš.

Za siromaka imajo nekateri samo zanimanje, blato mečejo nanj. Kdor je res izobražen, tega ne stori, kakor tudi ne bo spravljal smeti iz očena drugega, medtem ko ima morda sam celo bruno. Ali bi ne bilo boljše, da bi vsak sam nase malo mislil in premočlil, kaj ga čaka v bodočnosti. Otroke imamo, ki bodo še maraškomo nakopali skrb. Skrbimo za njih vzgojo, ne pa za zdrabo med seboj, pa čeprav vas je nekaj po prepričanju katoličanov, nekaj nas je socialistov. Radi prepričanja ni treba nikogar zamerjati; vsak naj zase boga moli. Drugega ni treba skrbeti za moje otroke, akbr za svoje mu je lahko dovolj velika.

Kdor tako blatro vidi v zadevah drugih, naj bi malo premislil, koliko sovražstva, preplov in razdorov je še prišlo radi hinavščine, ki se tako pogubonosno širi valed vpliva iz župnišča. Temu se pač lahko reče kriva vera. Kdor hoče počteno živeti, mu ni treba, da bi se pretepal z drugimi in jih skušal spravljati v škandal zato, da bo potem nase lahko kazal, kako je čist. — Mati štirih otrok.

Pazite na šolske otroke

Solaskim otrokom preti mnogo nevarnosti z ravnih strani. To pokazujejo podatki narodnega varnostnega sveta, ki prejema vsak mesec poročila od 80 raznih mest širom dežele o nevarnostih na cesti, v hiši in na delu. Deki in deklice med petim in štirinajstim letom starosti so dandanes izpostavljeni mnogim nevarnostim. Lani je akoraj 10.000 otrok javnih in župnih šolskih šol prerano umrl radi neugod. Skoraj vseh teh neugod ni bilo treba in bi se bile dale preprečiti z večjo pažnjo.

Avtomobilske neugode so ubile 3000 teh šolskih otrok. Opekline so povzročile smrt 1180 otrok in utonilo jih je 1600. Druge neugode so bile: zastupilo se je valed neprevidnosti 100 otrok, umrlo radi poškodb valed padca 585 in zadušilo se 100. Da starši še vedno dovoljujejo otrokom, da se igrajo z orožjem, je razvidno iz dejstva, da 720 otrok je našlo smrt valed tega vzroka.

Statistike navadno niso jako zanimive za večino ljudi. Ali ti podatki opozarjajo na potrebo, da starši malo bolj nadzirajo svoje otroke. Gotovo ni treba velikega truda za odrasle, da vtisnejo v um otroka, kako je važno biti previden na cesti, da se ne dotaknejo orožja in da se držijo stran od plinovitih priprav. Vsak otrok bi se moral naučiti plavalati. Strupi naj se držijo tam, kjer jih otroci ne morejo dobiti v roke. Ni težko postaviti kako pripravo na okna, da otročki ne telebenejo z okna. Starši prav lahko naučijo otroke, da je igraje okoli peči smrtna nevarnost. Upajmo, da bo teh par suhih podatkov naučilo starše, da življenju njihovih otrok ne pretijo tako veliki nevarnosti.

Agitirajo za "Prosveto"

ZARKOMET

O ženska, kje je tvoja zanesljiva roka!

Mussolini je bil v sredo obstopljen. Krogla ga je zadela v nos. Streljalka je ženska. Ta dogodek je zelo romantičen za fašiste in zelo žalosten za zgodovino Italije.

Druge perfidne novice.

Kongres istopa prohibicijo. Prohibicija istopa kongres. Zopet umor (dva!) v Chicagu. Naprej za rekord! V Clarendu, Mo., je zmagala evolucija pri volitvah. Missouričani so zvesti svojemuu geslu "Show me". Bryan se pa nikdar več ne vrne.

Mr. Lejze Firc je dognal, da je sladno pivo za nič. Ekspertu je treba verjeti!

Don't mention it.

Te dni je preteklo devet let, odkar je kongres napovedal vojno Nemčiji.

Obletnico bi treba komentirati, toda v devetih letih se marsikaj pozabi in maralkaj zaceli.

Ovaj ostanke kod kuće.

Pašči sestavi novo vlado. Jugoslavija, majčica ljubena, ostane svojemuu staremu zvesta do groba, pa naj si še tolikokrat razbija nos, kadar je pijan.

Velika ofenziva proti kontroli porodov.

Kutarski bo-dnevnik začne novo kampanjo za naročnike v divji dirki za prekositev Prosvete. Vsaka naročnica mora roditi četvorčke: štiri nove naročnike! To je še edino polje, ki je ostalo.

Strahna ofenziva proti sovjetom.

Ruski veliki knez Nikolaj Nikolajevič (knez je velik, šest čevljev dolg) bo vodil armado ruskega naroda na Rusko. Ruski narod se danes nahaja v Parizu in šteje 500 velikih in 5000 malih glav. Bože živiti!

Demokrat od nog do glave.

Vsak demokrat, prijatelj demokracije, sin demokracije, šampjon demokracije, ki živi, je in piše za demokracijo, se mora tudi oblačiti demokracijsko.

Oblika demokracije po najnovelji modi stane — od nog do glave — \$140.

Pertinentna vprašanja.

Ali ima faran, ki ukrade cerkvi pet dolarjev in jih potem vrne kot dar cerkvi, smrtni greh?

Zdravilna imata vero.

Drugi K. T. B. Pred kratkim je Prosveta poročala o dveh zdravnikih v Minnesoti, ki sta mnogo rojakov operirala na močnj. Poročevala pa ni omenili, katere vere sta. Mene to zanima. — John Cerne.

(Brez vere nista. Oba verjamejo, da med omini, ki jima verjamejo, je lahko operirati. — K. T. B.)

Vse je najboljšje.

Na Evelethu imamo prav gotovo vse najboljše. Imamo najboljšega župana "odvetnika", najboljšega "gospuda" Schorna, najboljšega zdravnika (dr. Traves, dr. Myers itd.) in najboljše bolnišnice, med katerimi je najboljša tista na Spruce Mine. — Skorpiljon.

Preveč izobražbe.

Čenjeni Zarkomet! V Clelandu imamo rojaka, ki trdi, da smo Slovenci že tako izobraženi, da nam ni več treba čitati in da je vsak cent, ki ga se izdamo za novo knjigo ali v kako drugo izobraževalno svrhu, največja porata. Srečen človek! Kako da javnost ne ve nič o njem? — Član dr. 477.

K. T. B.

Dva novorojenčka v Kamniški Bistrici. — Na Perovem pri Kamniku so potegnili 18. in 14. marca na jezcu reke Bistrice dve trupli popolnoma razvitih novorojenčkov. Sodna obdukcija je ugotovila, da sta bila otroka živa rojena, po porodu zadušena (in vržena v vodo. Eden izmed obeh novorojenčkov je lejal popre je najmanj 14 dni v blatu. Da bi šlo za dvojčka, je izključeno. Ker se je vršil dne 12. marca v Kamniku sejem, ni izključeno, da sta bila novorojenčka prinesena od drugod.

Kdo je prvi odkril madžarsko ponarejalno afero

Francoske oblasti so zvedele o aferi že 1. 1923 — pa niso verjele.

Budimpešta. (CEPS) — Vsakdo je menda že čul ali bral o veliki falsifikatorski aferi na Madžarskem, v katero je zapletenih več upitnih oseb, med njimi tudi par duhovnikov. Preiskava je marsikaj dognala, toda do danes pa še ni zanesljive, kako je dejanska stvar prišla na dan, to se pravi, kdo izmed sokrivcev je izblebelat prvo besedo. Madžari se sedaj posebno zanimajo za preiskavo, kdo da je spraviel zavezo na dan. V madžarski javnosti se govori, da je neka dama iz visokega plemstva že leta 1923 prijavila zavezo v Nizzi. Takrat je baje izpovedala, da se po nalogu princa Windischgratzca peča v Budimpešti velika družba s ponarejanjem francoskih bankovcev. Toda oblasti niso njenim izpovedim verovali, mogoče radi tega ne, ker je bila sama madžarska plemenitašinja. Uradniki so pogledali v Gotski almanah in se takoj prepričali, da pripada princ Windischgratzec eni izmed najuglednejših evropskih plemiških rodbin, pa niso mogli — ali pa niso hoteli — verovati, da bi se on mogel ponarjati k takim nizkotnim mahinacijam. In tako se je zgodilo, da so položili protokol, v katerem so bile zabeležene izpovedi tiste madžarske plemkinje, na polico in se za stvar ni nihče več briga. Toda afera, ki je bila razkrita dve leti kasneje, je pokazala, da je plemkinja govorila čisto resnico.

Zanimivo je tudi to, da je skoro istočasno, ko je tista plemkinja v Nizzi izdala afero, dobilo brezimno pismo, v katerem so bili tudi navedeni podatki o ponarejanju francoskih bankovcev ter je bilo omenjeno Windischgratzovo ime. Iz tega se da sklepati, da so se ponarejevalci temeljito in precej časa naprej pripravljali za svoj zločinski posel in da so bile med njimi osebe, ki so zaroto izdale. O stvari je brez dvoma vedelo mnogo oseb. Lahko se po pravici domneva, da so tudi madžarske oblasti in vodilni madžarski politiki bili potom svojih zaupnikov natančno poučeni o celi ponarejevalski zaroti.

Pastor odpeljal ženo

Soprogo toži za pet in dvajset tisoč dolarjev odškodnine. — Pastorjev advokat očita osprogu grdo ravnanje s svojo ženo.

Port Wayne, Ind. — Na tujakšinski sodišču je pričela odškodninska tožba za \$25.000. Obtoženec je rev. Edgar L. Mullins, pastor Immanuelove baptistske cerkve. Tožitelj je Howard E. Smith iz Lawrenceburga, Ind. Smith toži, da je pastor vzrok, da ga je pustila njegova žena in zato zahteva \$25.000 odškodnine.

C. R. McNabb, pastorjev advokat, izjavlja, da bo iz aktov obnavne za zakonsko ločitev dokazal, da je bila zakonska ločitev zrcelna, ker je Smith grdo ravnal s svojo ženo, ne pa zaradi tega, ker je njegova žena ljubila pastora.

Tožba je podobna znani Alerte C. Lelandovi pravdi za zakonsko ločitev, pri kateri je bil rev. Carl D. Case imenovan, da je bil dopisovalec omožene ženske. Mullinsova fara tudi izreka napajanje svojemu pastorku in dovolila mu je, da lahko še nadalje pridiga v cerkvi.

Smith pa opira svojo tožbo na zmerje, ki je obstalo med njegovo ženo in Mullinsom, ko je bil pastor v Lawrenceburgu.

Skupna akcija proti družbam za javno potrebnost

Delavci so se združili, da skupno nastopijo proti kompanijam za javne potrebnosti. — Dokler se organizacije posamič bojujejo, ne dosežejo veliko.

Butte, Mont. — Trdosrčne so tukajšnje kompanije za javne potrebnosti napram delavcem. Koncesije, ki so jih prejele od mestne uprave, ustvarjajo zanje prilike, da množijo dobiček, od tega dobička pa mečejo delavcem drobtine. Delavska lokalna strokovna centrala, je dala na nepriporočljivo listo Montana Power kompanijo in Butte Street Railway družbo. Električarji in cestnoželezniški uslužbenci so se dogovorili, da podvzamejo skupno akcijo proti obema kompanijama. Električarji so zastavkali, ko kompanija ni hotela primakniti enega dolarja na dan. Ako bi kompanija primaknila ta dolar, tedaj bi delavci zaslužili šele 7.50 na dan, kar je ob času sedanje draginje zelo skromna mezd.

Cestnoželezniški uslužbenci se še le pogajajo za pet centov povznanja meзде na uro. Ako kompanija ne bo priznala tega povznanja, je stavka neizogibna.

V trenutku, ko zastavkajo cestnoželezniški uslužbenci, pridejo druge unije na pomoč.

Monken, brž v Chicago!

Tudi tukaj ni vse v redu

Moralisti so naveljali na knjigarnice in plenijo knjižnice in medicinske knjige.

Chicago. — Veliko čikaško mesto, ki ima rekord v umorih, korpuciji in prostituciji, ne sme zaostajati za Tennesseejem in Bostonom, če je treba rešiti moralno in sežgati kakšno čarovnico. Nak!

Dne 23. aprila se vrši pred municipalnim sodnikom George Curranom proces, ki bo precej dišal po Menckenu in Bimbatovi aferi v slavnem Massachusettsu. Pred sodnikom bosta stala stara literata Giovanni Boccaccio in Francis Rabalais, ki sta znana že deset stoletij, dalje Giacomo Casanova iz 18. stoletja in še par modernih avtorjev, ki so se pregrešili zoper moralo, katero uči "Illinois Vigilance Association" z dr. Filipom Yarrowom na čelu. Boccaccio in drugi starinci so seveda že davno mrtvi, toda na zatožni klopi so njihove knjige in pa lastniki knjigarne Economy Book Store, 87 W. Randolph st.

V sredo je dr. Yarrow vodil policijski vpad v knjigarno in zaplenil tamkaj na polici ležeče knjige "Dekameron" od Boccaccia v angleškem prevodu, dalje knjige Rabalaisa in Casanova, knjigo "Sex Histories", katero je spisal dr. W. B. Robie in delo nekega drugega zdravnika z naslovom "The Art of Love". Vse te knjige so po sodbi moralista Yarrowa nemoralne in se ne smejo prodajati in še manj čitati.

Zakon, na podlagi katerega je dr. Yarrow izvedel akcijo, je bil sprejet leta 1873 in določa največ šest mesecev zapora in največ \$1000 globe ali oboje za vsakogar, ki poseduje knjigo nedostojne in nemoralne vsebine.

Ker ta zakon ogroža tudi javno knjižnico, če bi imela kaj takega, je bil vprašan knjižničar čikaške javne knjižnice, kaj on misli o stvari.

"Hm, naša knjižnica ni bila še nikdar prizadeta", je rekel. "Da, tudi v javni knjižnici sta Boccaccio in Rabalais v angleščini in izvirniku, toda mi ju smatramo za klasiko — in malone vsi klasiki so večalimaj nemoralni po mnenju sedanjih moralistov."

Belokožni posilnež zamore polsran v norišnico!

Lexington, Ky. — Charles Merchant, sin bogatega trgovca, ki je posilil 12letno zamorsko deklico, je bil v sredo poslan v norišnico. Psihiatri so izjavili pred sodiščem, da fant ni pri zdravi pameti. Sodnik je nato razpustil poroto in pozval drugo, ki je sodila o mentalnem stanju obtoženca. Ta porota je v eni uri dognala, da je mladi Merchant blazen. To je bil prvi slučaj v Kentuckyju, da je belokožec posilil zamorko.

Fordov dobiček

Avtomobilski kralj je lani spravil \$17.264.500.

Boston, Mass. — Henry Ford je v prošlem letu naredil \$17.264.500 čistega dobička na avtomobilih, truhlih in traktorjih. To se je izvedlo, ko je Ford Motor Co. tukaj predložila bilanco komisarju korporacij. Stevilke kažejo, da je Fordova kompanija prodala 1.967.117 avtov, traktorjev in traktorjev v letu 1925. Na vsako delnico je prišlo \$547.71 dobička. Vseh delnic je 172.645 in vse so v rokah Forda, njegove žene in sina.

VAŽNA DEBATA.

Ali lahko kontroliramo svoje vedenje?

Chicago, Ill. — V nedeljo popoldne se bo vršila zanimiva debata med dobro znanim Clarence Darrowom in profesorjem Thomas V. Smithom s čikaške univerze. Debatirala bode o vprašanju: Ali lahko posameznik kontrolira svoje vedenje? Eden bo zastopal moderne ideje v psihologiji in filozofiji, nazvane mehanizem, drugi pa starodavno idejo o svobodni volji ter popolni moralni odgovornosti.

Darrow je eden najglasnejših zagovornikov ideje, da človek ni svoboden v moralnem ožiru, temveč izključno produkt svoje vzgoje in okolice, h čemur pride v manjši meri tudi podedovanost. Leta 1924 je s temi svojimi idejami zbudil svetovno pozornost ob priliki znanega Leopold slučajja.

Professor Smith poučuje na čikaški univerzi modroslovje. Spisal je že mnogo člankov v znanstvenih revijah, v kratkem pa izide neka njegova knjiga.

S to zanimivo debato bo končana prva sezija čikaškega Forum. Predavanje se vrši prihodnjo nedeljo, 11. aprila, ob 3. popoldne v Olympic gledišču.

MAJHEN VZROK. UČINEK PA VELIK.

New York, N. Y. — Natak Karl Kieferle je ustrelil mrs. Nellie T. Watson, ženo "Sliding Billyja" Watsona, burkeza in Henry Kotheja, njenega solastnika Kluba treh sto v Freeportu, L. I.

Kieferle ju je ustrelil, ko sta zajuterkovala. Na to je izpil čašo žganja in je pozval avto, ki je peljal mimo. Podal se je na policijsko postajo in tam izpovedal, da ju je ustrelil, ker ga je prejšnji dan Kothe odslavljal, ker ni poka tožitelja, kot mu je ukazala Watsonova.

"Sliding Billy" je znan burkež, ki pa ni živel že tri leta s svojo ženo. Pred dvajsetimi leti je v družbi svoje žene nastopal na odru.

POZOR PRED SLEPARJI!

Modistka zgubila vse svoje prihranke.

Chicago. — Miss Ruth Road si je s svojimi delavnimi rokami kot modistka prihranila \$2.000. Bila je vedno zelo marljiva in si ni privoščila nobenega razkošja, samo da si nekaj dne na stran za "deževni dan", kakor pravijo. No, danes nima od teh prihrankov niti centa. Neki premeten slepar, ki se je izdaljal za zemljiskega agenta, ji je rekel, da ji garantira \$10.000 dobička v enem letu, ako mu da svoj denar. Modistka mu je res izročila svoje prihranke.

Sedaj policija išče nesramnega sleparja, a je dvomljivo, če ga najde.

Kavkaške gore se premikajo.

Moskva, 8. apr. — Iz Sevastopola poročajo o presenetljivem fenomenu, ki se je pojavil v gorovju na Kavkazu. Čeli grebeni gora se pomikajo proti Črnemu morju. Premikanje se najbolj opazi na Krinskem polotoku med Sevastopolom in Jalta. Letovišče Alupka je že uničeno in ceste ni pa se več porabne valed širokih in globokih razpok v zemlji. Ponekod se hribi pomikajo s hitrostjo sedem čevljev na dan. Profesor Musketov, direktor sovjetske geološke komisije, je poslal odbor znanstvenikov na lice mesta, da proučijo fenomen.

Agitirajte za "Prosveto"!

ZIDARJI V FLORIDI ZASTAVKALI.

Podjetniki groze z odprto delavnico.

St. Petersburg, Fla. — Zidarji v tem mestu zahtevajo dva dolarja povznanja meзде. Ko je pogodba potekla, so zidarji odločili svoje orodje, ker stavbinski podjetniki niso pokazali volje, da napravijo novo pogodbo.

Podjetniki so zagrozili z odprto delavnico, s starim parkljevkom, ki ne napravi strahu na dobro organizirane delavce. Zidarji so odgovorili, da je njih zahteva popolnoma upravičena zaradi neznozne draginje. Medtem ko se delavci komaj za silo preživijo, pa stavbinski podjetniki v Floridi bogate.

Dodaj so zidarji prejeli po dvanajst dolarjev na dan, zdaj jih pa zahtevajo štirinajst.

Zidarji izgube zaradi vremena precej delavnih dni v letu, zato ni njih zahteva popolnoma nič pretirana.

ELEKTRIČARJI V TAMPI NA STRAZI.

Tampa, Fla. — Komaj so stavkujoči električarji akusali pregovoriti stavkokaze na stavbah, da naj prenehajo s stavkokaznim delom, je bila takoj policija za njimi. Električarji zahtevajo \$12.50 meзде na uro, stavbinski podjetniki pa plačajo 80 do 90 centov na uro stavkokazom. V svojih jezi imenuje Percy Mays, tajnik organizacije stavbinskih podjetnikov, stavkujoče električarje anarhiste. Take pesvke pokazujejo jasno kot beli dan, da so stavbinski podjetniki brez moči in da se bodo kmalu vdali v svojo usodo in priznali njihove zahteve.

"BILLY" SUNDAY BO PREDSEDNIŠKI KANDIDAT?

Cincinnati, Ohio. — Širokoustni rev. W. A. (Billy) Sunday je izjavil pred poslušalci v Gledbeni dvorani, da se zgleda za predsedniškega kandidata Združenih držav, ako se obe glavni (stari) stranki izjavita, da ata za vino in pivo.

"Ako kaj takega storita obe stranki", je rekel Billy, "tedaj bom kandidiral za predsednika. Moj program bo: V peklu z žganjem."

"Na deželi so ljudje dobri", je nadaljeval Billy: "toda mesta so na nepravem potu, in ta žele vladati deželo."

IZ PRIMORJA

Zločin iz Rimanja pred tržaško poroto. — O razpravi proti posumniku Ivanu Juljanu iz Rimanja in njegovemu sinu Ivanu, ki sta umorila sina oziroma brata Josipa na krut način, poročamo dalje, da je državni pravdnik Dessi dokazoval, da sta oba obtožena kriva. Sin Ivan ga je izvrtil, oče pa mu je pomagal. Vprašanja braniteljev hočejo samo zmanjšati odgovornost obtožencev. Josip Juljan je bil napaden zahrbtno, ko je večerjal. Povdarjal je državni pravdnik tudi, da obtožena tekoma razprave nista pokazala nikakega obžalovanja in kesanja nad groznim zločinom. Branitelj si imeli zelo dolge govore. Obsodba se glasi tako-le: Oče Ivan Juljan je obsojen na 8 let in 4 mesece ječe, sin Ivan pa na 12 let in 10 mesecev. Odpušeni sta jima dve leti temeljen indulta. Obsodbo sta sprejela obtožena povsem hladno in mirno. Na cesti je pridržala skupina ljudi demonstracijo proti obsojencema.

Lahkomišelnost. — M. Marušič je našel pri Opatjemestu izstrelek, od katerega je hotel odločiti obroč. S kladivom je razbijal, da bi se polastil dragocene kovine. Pa se je razpočila grana in Marušiča so oddali težko poškodovanega v goriško bolnico.

V smrti za svojim zarofencem. — 25-letna Marija Hvalič v Zibru je izpila strup, ko je izvedela za smrt svojega zarofenca. Slednji je šel v Jugoslavijo čez hribe in se pri tem ponearečil in ubil.

V Vipavi se je miličnik Ivanu Sustarju omračil um. Skočil je na cesto z nabito puško in streljal. K sreči ni nobenega zadel. Nesrečnega fanta so tovariši razorožili in peljali v bolnico.

NAROČITE SI KNJIGO

"Ameriški Slovenci"

Vesti iz Jugoslavije

SLOVENSKA FRONTA.

Slovenska fronta je star problem, star, kolikor je stara že sama jezikovna borba, in kolikor časa eksistira takovana politična zaveza slovenskega naroda. S Trubarjem smo dobili izločeno narodnostno vzporoditev, in a Cankarjem točno opredeljeno slovensko individualnost, ki ne more brez škode koketirati z ostalimi sosedmi, pa naj bodo že te ali one krvi, da ne govorimo o kulturi. Kultura je poglavje zase. Ali slovenska fronta, pa naj jo začnemo s Prešernom ali s Cankarjem, ki ata si najsorodnejša nektrva sorodnika, se vleče dalje in dalje in zavzema vsak dan drugačno obliko in drugačno smer, tako, da bi se te fronte aramoval Trubar. Prešeren, najbolj pa Cankar. Kajti vsi ti veliki moške, vznikli iz čistote slovenskega mišljenja in rasti, prepolni s mislijo na tvornost slovenstva, bi z gnevom pljunili na probuditelje slovenske fronte, kot bi zadirno, kot nekdaž virli v prah podpretni, khobplazni ilirizem. To pa zato, ker oni so vedeli, da je jezik vzrasel iz samolastne potrebe potom lastnih, za večno ukoreninjenih zakonov; da je jezik živa zakladnica narodne kulture, mišljenja in razvitosti duševnega življenja, da ni stvor individualne moči in da je rast z rastjo naroda v stoletjih, ki gre vzporedno pot s potjo naroda.

Kajti reformatorji slovenske fronte so si vrgli masko na obraz, masko krstili s čistim slovenskim imenom, v tečaju pod masko pa negujejo še dalje strankarsko dobičkarstvo in hiljnino svetost. Našim "ilircem" ni za zbljanje, recimo za jezikovno in kulturno zbljanje, tudi jim ni dobi ne za državo, za narod, zlasti še ne, če propagirajo za imaginaren narod, prav tako našim klerikalnim dobičkarjem, ki se združena vselej z osebno koristjo, kajti politični interesi so i "ilircem" i "slovenofilom" motiv, ki naj vede do kolovrata, koder naj se osredotočujejo vse koristi in katere naj ustvarja narod, ali pa recimo nacija.

S takega stališča presojava današnje tvorbo slovenske fronte, ki je sicer šele spočetje dete, toda že v spočetju tako klajrno, da je vsak up na rojstvo neumestno.

Preživeli smo dobe političnega in nacionalnega entuziazma in zdi se nam, da vprašanje slovenske fronte spada že v zgodovino in sicer v zgodovino romantične, ali slovenskih taborov: o shodih Zetjara, ki ni več Slovenec in o shodih Pribičevića, ki noče biti več Srb, ne govorim. Ali to so fenomenali zaso, kot je bil Vraz fenomen zase, in kot je Ilesič zase. Da pa smatramo slovensko fronto za romantično potezo, pa ni krivo dejstvo, da odklanjamo a priori oboja atremljenja, i "ilircem" i recimo "slovenofilom", nego je krivo dejstvo, da se naj svetelje, kateremu ne zna dati niti narod svoje definicije in o predelbe, kar se da samo čutili, ne pa razumeti, samo ljubiti in ne uživati, vleči na politični oder in se s tem najavetejšim kupcuje kot s svojimi na živinskem trgu. Takih kupelj poznamo dosti in takih kupelj je zmožna vprav slovenska meščanska politika. Slovensko ime in slovensko mišljenje, ti sta podzavestna slutnja, da smo nekaj individualnih primesi v zakladnici človeštva, bo tlela še dalje. In te podzavestne slutnje in to živo tlenje v dušah je tloščkrat več vredno, kot bi bile vredne slovenske fronte, okupirane in namenjane od naših političnih koref, ki si hočejo iz slovenske fronte kovati strankarski kapital, pa naj narod potem šepa ob bergiji, ali pa brez nje. Ustvarjatev slovenske fronte spi v dušah in kot kralja Matjaža, je to fronto težko vzbuditi, vsaj dotlej, dokler letajo po zraku srake, to je, dokler bo naš politični narod, domovina, človečanstvo in država, zvrhano korito in ideal življenja zaokrožen treh in okrog treh uba poslana čreda izmozganih, usločeni sužnjev.

Kako daleč si še pred nam slovenska fronta in kako okrunjena jo tvoje ime slovenska individualnost... Prav je imel Cankar,

ko je rekel: domovina, ti si kakor vlačuga. Ali ni že takrat slutil pred očmi ljudi, ki danes pravijo, da so "dgmovina"? — "D. P."

Spominška plošča na rojstnem domu Ivana Cankarja. Petdesetletnico Ivana Cankarja proslavi delavstvo na Vrhniki na ta način, da bo vzdalo na rojstno hišo velikega pisatelja spominško ploščo s portretom Ivana Cankarja v porcelanu. Slikarsko delo je poverjeno akad. slikarju g. Ferdo Veselu, enemu najboljših sodobnih portretistov v Evropi. To bo edini umetniški spomenik te vrste v državi. Inicijativo za vzidavo plošče in proslavo ob tej priliki je vzel v roke "Cankarjev dom" r. z. a. o. z. na Vrhniki, ki bo povabil tudi druga prosvetna društva k sodelovanju.

Slovenec iz Trsta v boljševiški vojski. Iz Varsave poročajo: V boljševiški vojski je zaposlenih na odličnih mestih več mladih Slovencev. Nedavno tega je bil v Moskvi nameščen tudi Slovenec iz Trsta, ki se piše Jenko. V kratkem se napoti v Berlin, Pariz in London posebna vojaška komisija, katere član bo tudi častnik, ki je rodom Slovenec.

Samomor dr. Matičevića. V Zagrebu se je ustrelil v svojem stanovanju dr. Rudolf Matičević, poštni uradnik v pokofju. Samomor je izvršil zaradi denarnih neprilic.

Leto dni za uboj moža. Sodilce v Smederevu je obsodilo Leposavo Nikolić svojedobno na dve leti ječe, ker je ubila svojega moža. Leposava se je zagovarjala s tem, da je je mož pretepal in podil iz hiše, da bi mogel živeti nemoten s svojo priležnico. Tako jo je neke noči vrgel iz hiše, ona pa je v jezi vzela sekiro, se vrnila v hišo in ubila moža. Apolacijsko sodišče je sedaj Leposavi znižalo kazen na leto dni težke ječe.

Samomor zapadi naporne sližbe. Na železniški ambulančni pošti v Beogradu se je predvečernjim ustreli poštni uradnik Sreten Živanović. Iz pisma, ki so ga našli pri njem, je razvidno, da se je naveličal naporne službe.

Umrli so v Ljubljani. — Anton Prusnik, obč. ubog. 72 let; Neža Drekalor, žena ključavn. pomočnika. 50 let; Margareta Grašič, zasebnica. 76 let; Rudolf Kadung, vpok. drž. uradnik. 73 let; Berta Kušar, posestnica. 87 let; Milan Cik, sin postrežnice. 5 mesecev; Ivan Rutar, narednik vodnik v pok.; Milena Oblak, 2 leti; Tomaž Filipič, hiralce. 22 let; Janko Kessler, mag. pis. ravnatelj v pok., 51 let; Josip Svetlić, branjevec. 75 let; Milica Hribarjeva, zasebnica. 75 let; Alojzij Zajc, strojnik. 65 let; Ivan Borštnar, žel. sprevednik v pok. 81 let; Marjan Sustar, sin pokladarca parketov. 6 mesecev; Janez Kovac, kovaški mojster. 43 let; Angela Kosmatin, služkinja 55 let; Anton Sorn, sin slikarja. 2 in pol leta; Ivana Kolovč, hel uradnika. 10 mesecev; Franc Leskovec, sin dntnarja. 2 leti; Neža Pražnikar, zasebnica. 64 let; Vlasta Marin, hel postrežnice. 10 mesecev.

Novo železniško postajališče. — Med postajama Poljane in Ponikva, ki sta oddaljeni 16 km ena od druge, se še letos uredi novo postajališče. Občina Ponikva je dovolila v to svrhu prispevek v znesku 10.000 Din. Prispevali bosta tudi občini Loče in Sladka gora.

Smrtina nesreča. — V št. Vidu pri Stični je usenec osnovne šole Ferdinand Vidic rezal s ostrim nožem repo za živino. Fantku je pri delu spodrslil nož in ga zadell ravno v upe. Vkljub zdravniški pomoči je po poludrugurnem težkem trpljenju umrl.

Vlada ustavila Delavsko zbornico. — Ministrstvo za socialno politiko je sedaj točno in hitro poslovalo. Telegrafinim putem je prepevala redni Delavski zbornici ljubljanski izvedbo vseh, potom izvoljenih delavskih zborničnih članov storjenih sklepov. S to prepovedjo je zavrla ministrstvo redno in nujno poslovanje Delavske zbornice.

Nova dunajska senzacija

Sadistinja se bori za svoje dete.

Dunaj. (CEPS) — Dunaj ne more biti brez svojih senzacij. Komaj senzacionalni listi dobera premlatijo eno zadevo, že porabijo za drugo. Sedaj imajo v obdelavi zopet precejšnjo senzacijo, ki je pravzaprav drugo dejanje oziroma nadaljevanje neke prejšnje senzacije.

Nekako pred dvema leti je ves Dunaj razburil slučaj E. Kadivcove. Policija je namreč izohala, da so se v stanovanju imenovanega sestajali številni sadisti moškega spola, ki so tam počenjali svoje orgije. Sadisti so spolni prevratniki, ki svojo spolno nasladi povečavajo s tem, da rabijo silo in trpinčijo svoje žrtve. Kadivcova je bila takrat učiteljica francoskega jezika. V svoji okrbli je imela več mladih deklet-čenek, katere je nesramno izkoriščevala s tem, da jih je prepuščala svojim priležljivim in znanem, da so se v njenem stanovanju sestajali ter upajali obnoge orgije samo člani takih "boljših družb". No, ko je policija slednjim to skrivališče odkrila, pohote odkrila, je bila sadistkin v sedem let teškega zapora. Ko je bila ona v zapor, so občani izročili njeno dvajsetletno hčerko mestnemu otroškemu zavodu, kateremu je bilo namreč, da po-verjeno mu dekletce pošljo vzgoji.

Kadivcova pa je preselila s mo dve leti v ječi. Njenim zapre-tanim prošnjam in intervencijam se je slednjič posvetoval, da jo je predsednik republike pomilostil. Kakor hitro je bila sopro-ta na svobodi, se je odpravila na iskanje svoje hčerke. To je bila takrat v mestnem zavodu, ter je hodila že v trgovsko šolo. Kadivcova se je obrnila na oblasti, da ji vrnejo dete. Ampak oblasti so bile gluhe na njeno prošnjo in zahtevo. Torej pa je Kadivcova s par svojimi prijatelji otvorila ljuto kampanjo proti tistemu zavodu in posvetoval se ji je celo, da je dobila na svojo stran tudi del senzacionalnega dunajskega časopisa. Ker pa upravljajo zavod, v katerem se njeno dete nahaja, socialni demokrti, ki imajo v dunajskem mestnem odboru večina, so se postavili na stran Kadivcove iz strankarsko-političnih razlogov tudi kršćansko-socialni listi. In tako najdemo v objemu pobude kristjane in prisrčljive občud-nih orgij, na katerih so bile trpinčene in spolno izrabljane na-dolžne deklice. Gonja, ki jo je vodila Kadivcova, katere se podpirali revolverski in kršćanski listi, je slednjič imela uspeha, da je mladinsko sodišče v svojem zadnjem odloku izreklo, da se i-ma hčerka izročiti materi.

Kadivcova je v svoji senzacio-nalni kampanji obdelovala mestni zavod, da so njeno hčer-ko tako slabo hranili, da je abolela. No, zdravniška preiskava je ugotovila, da je mladinska norma-lno razvita in popolnoma zdrava. Ko je Kadivcova poskušala otroka odpeljati, je društvo za zaščito mladih otrok aktivaj odvedlo v nek otroški zavod i-nven Dunaja, tako da ga mati ne bi mogla najti in vzeti. Kadivcova je radi tega takoj vložila tožbo, v kateri trdi, da je na-daljnje pridrževanje njene hčer-ke kršenje sodniškega odloka, podanega od mladinskega sodi-šča.

Dunajska javnost zasleduje ta nenavaden boj med materjo in zavodom z izredno pozornostjo. Vsi dunajski listi na dolgo in s-koro poročajo o vsaki najmanjši potezi ene ali druge stranke.

Društvo za zaščito mladih stoji odločno na stališču, da se Kadivcovi radi njene moralne po-kvarjenosti ne more in ne sme poveriti vzgoje njene lastne hčerke. To društvo je vložilo na višje oblasti priliz proti odloku mladinskega sodišča. Ako višje instance potrdijo odlok mladinskega sodišča, tedaj bo — kakor sam izjavlja — mestni otroški zavod brez obotavljanja izročil hčerko materi.

Okoliščine tega slučaja so na vsak način zelo dramatične in bo odlok višjih instanc brez dvoma zanimiv.

Agitirajte za "Prosveto"!

Znanstveno delo v sodobni Rusiji

Dvestoletnica Ruske znanstvene akademije je zbudila v Nemčiji mnogo pozornosti in od takrat potuje dolga vrsta nemških učenjakov v boljševiško državo. Profesor iz Jene dr. Schaezel je na kratko opisal najbolj važne znanstvene akademije, ki so se ustanovile oziroma reorganizirale po revoluciji.

Sojuz socialističnih republik si je določil cilj: uresničitev socializma v družabni in državni obliki. V tem znamenju se tudi ruska znanost razlikuje od čiste in izvisele znanosti. Spojena je neposredno s praktičnim življenjem. O starih učenjakih vemo, da so mnogi med njimi iz osebnih vzrokov odšli, ker so jih pregnali. Vendar je večina ostala doma in s pomočjo odbora "Zakuba" preživela dobo gladi in pomanjkanja, čuvala laboratorije in knjižnice. Ti znanstveniki danes nemoteno znanstveno delujejo. Tako dela n. pr. fiziolog Pavlov, ki so ga evropski kolegi že leta 1920. šteli med žrtve gladi, a zdaj vodi svoj odsek v Leningradu, kjer so ga našli obkroženi akademije in občudovali njegovo delo.

Akademija znanosti je zdaj najvišji znanstveni zavod Sojuz-a ter ima svoje pokrajinske zavode po celi državi, njene komisije raziskujejo prirodne in produkcijske sile dežel.

"Centralnemu Izpolnitelnemu Komitetu" države sta podrejena tudi: 1. Marx-Engelsov inštitut, ki ga je ustanovil D. B. Rjazanov in ima prvo popolno knjižnico zgodovinskega marksizma; zavod je izdal že nad pol milijona ruskih knjig; 2. Zavod za proučevanje Orijenta, ki ga je ustanovilo "Društvo za spoznavanje O-"; 3. zdaj je, pod vodstvom prof. Pavloviča, žarišče orientalske Moskve in ima še velik pomen za bodočnost.

Komunistična stranka je ustanovila "Inštitut V. I. Lenina", ki ne le izdaja vse Leninove spise in zapiske, temveč znanstveno goji leninizem, na katerem stoji

taktika tretje internacionale. Ruske republike (RSFSR) imajo "Komunistično akademijo", ki proučuje pravni sestav Sojuz-a in izdaja sovjetsko enciklopedijo. Tukaj vodi znani ideolog Preobraženski posebne tečaje za mladene boljševike. Narodni komisar za prosveto Lunarski (Narkompros) je združil socialne zavode v društvo, ki goji arheologijo, umetnostne vede, zgodovino, filozofijo, jezikoslovje, pravo in ekonomijo. Tu delujejo znane osebnosti: Pokrovski, Rotstein, Buharin, Deborin in drugi.

"Inštitut rdečih profesorjev" pripravlja absolutne univerze za visokoločilno kariero. Študijske vrste v seminarjih samostojno in sicer v pet odsekih: za filozofijo, ekonomijo, zgodovino, pravo in naravoslovje.

Timirjazov inštitut za naravoslovje v Moskvi nobi ima po slavem biologu in akuihu uvesti materialistično pojmovanje sveta med široke ljudske plasti. Diskusije so v raznih vprašanih zelo ostre.

Tudi ostali komisarijati (ministrstva) imajo svoje inštitute; posebno znameniti je "Drž. inštitut za ljudsko zdravje" (ustanovitelj komisar Bemaško), ki ima celo vrsto zavodov in naprav, da se lahko tekmuje z ameriškim vzorci. Praktično ga vodi "Znanstveno - medicinski sojvet", ki ustanavlja higijenske naprave, opazovalnice in preiskovalnice.

Pravo znanstveno delo se je začelo šele v letu 1924. Takrat so reformirali univerze, tako da ima danes vsaka univerza poleg starih fakultet še delavsko, kjer se delavci v treh letih pripravijo za vstop na visoko šolo. Mnogo univerz so ustanovili šele po revoluciji; tako n. pr. v Smolensku, kjer je bilo lani že 1900 študentov in sicer 662 pedagogov, 816 medicincev; ostali so bili na delavski fakulteti. Univerze podpirajo domača republika, deloma pa tudi zemljačestva in "Strokovna zveza", ki je gospodarski regulator celega Sojuz-a. Centrala te zveze je ustanovila "Centralni inštitut za delovno vedo", ki študira razne metode za pridobitev delovnih sil.

Politično pa ima velik pomen "Kitajska univerza" v Moskvi, kjer je bilo lani 250 kitajskih študentov, ki študirajo politično zgodovino, delavsko gibanje, rusko revolucijo, socialni razvoj Azije, vlado kapitala itd.

Vsi zavodi nove ruske znanosti imajo mnogo praktičnega dela: zdaj izdajajo knjige v poljudnem slogu za ljudstvo, učne knjige, prevode v številnih jezikih, dajejo pobudo za nujne prosvetne akcije in teoretično podpirajo državno delo.

To so ogromne naloge, ki zahtevajo mnogo glav in še več pridnih rok. Od tega dela pa je odvisna bodočnost Rusije in njenega območja.

Več zakonov kakor pred vojno

Ali je res? Ali je mogoče? Vsekakor mora biti mogoče in res, če pišejo o tem vsi listi in objavljajo natančne statistične podatke: število zakonov po vojnih naračah in je posebno v zadnjih letih doseglo visoko število.

Da pa niso statistike suhe in brez soka, objavljajo listi poleg števil tudi nekoliko razmotrivna o varokih naračajočega števila zakonov vseh. Prvi in glavni povzročitelj je hrepenenje po komoditeti. Udobnost je danes ideal vsakega moškega, ki je trpel v svetovni vojni. In koliko jih je, ki niso trpeli? Tudi kdor je bil v etapi in v zaledju, je moral stradati, prežebati in se bati za svoje življenje. Zato se hoče sedaj okoristiti in poplačati. Ojmi dobi moški kruh, misli danes že na domače ognjišče.

Vsotki pa so še drugi. Pri dekletih je treba namreč zabeležiti živahnejše sklepanje poznane zakon pred vojno, iz teh poznanstev se izčrpi večkrat ljubezen in iz nje zakonska zveza. V zadnjih sedmih letih se je v Evropi oženilo in omožilo tri in pol milijona ljudi! Treba je torej ugotoviti, da razpoloženje za zakonsko življenje stalno narašča.

Katero deželo so na prvem mestu? Čudimo se ali ne čudimo — na čelu tega pokreta korakata

Rusija in Ukrajina. En milijon 250 tisoč ljudi se zveže v teh deželah vsako leto. Potem sledi s povprečnim številom akcijanja zakonov zvez Madžarska. Za njo pride Belgija, potem Nemčija, Avstrija itd. Najmanj napredujejo zakonske zveze v Skandinaviji. Švedska in Norveška stojita na zadnjih mestih in sociologom je to prava uganka, ki ji ne morejo do jedra.

Vendar se kljub vsakemu številu sklenjenih zakonov zvez izglejda za ženske stalno slabšajo. Statistika namreč zopet dokazuje, da prihaja zadnja leta na svet mnogo več otrok ženskega kakor moškega spola. Razmerje med moškimi in ženskimi prebivalstvom kaže slabe prognoze za ženski svet v prihodnosti. Na Dunaju pride n. pr. na štiri moške pet žensk. V drugih evropskih mestih ni mnogo bolje.

Z zakoni so v zvezi tudi porodi, zato moramo izpregovoriti tudi o teh. Rusija in Francija sta edini evropski državi, kjer število porodov po vojni narašča. V vseh drugih deželah, celo v Nemčiji, ki je bila pred vojno daleč pred Francijo, porodi nazadujejo.

Se ena stvar je, ki je ne gre spregledati: statistike pravijo, da žive ljudje sedaj po vojni delj časa kakor pred vojno. Mortalitet se v vseh deželah krči. Tudi v tem pogledu nastopa torej novi čas. Mogoče je res, da se polagoma vračamo — k Metuzalemu!

Kako živijo slovenski rudarji v Franciji

Ako se ozremo na samce bi rekli, da ti še nekako izhajajo, toda ne bo več dolgo, da bodo zaslužili komaj le še za hrano. Pred dvema leti je plačal samec dnevno 7 — 10 frankov za hrano s potrebnimi in stanovanjem, danes pa plača 10 — 14 frankov. To znači, da plačuje 40 — 50% več in da se življenjske potrebe ščine za ravno toliko odstotkov podražile. Vzemimo, da je zaslužila pred dvema leti 8. klasa — ali po jugoslov. 3. kategorija — na delovni dan z vso doklado 23.52 frankov, v 25 delovnih dni torej 587.50 fr. Od te vsote se odbije prispevek za bolnišnico in penzijsko blagajno, kar znaša 35.25 fr., ostane potem še 552.25 frankov. Ker so kamni jako pogoste, se lahko računa povprečno 2 — 4 frankov. Oročje mora delavec kupiti in stane lopata 2 fr., kramp 3.50, sekira 2.50, držalo za to oročje 1.80, spičaste žage 7.50 fr. Tako mesečno za oročje in kamni 7 fr., potem prejme mesečno čiste plače 545.25 fr., od tega je pa treba odbiti za hrano 240.25, ostane 305 fr. za obleko, perilo itd. Pred dvema leti se je še nekako izhajalo, na 8 klaso smo na 25 delovnih dni zaslužili 647.50 fr. Ker se je v zadnjih dneh vse zopet podražilo, ostane danes samec mesečno okrog 240 frankov. Kako more družinski oče živeti, ki ima več otrok, se lahko domišlja vsak sam, ker ta zasluži ravno toliko kakor samec, prejme le malenkostno doklado za otroke (1—2 fr.).

Omišljati si pohištvo ob taki plači, je izključeno. Največ je takih, ki imajo posteljo iz uprave rudnika, kakor tudi peči, za kar se jim odteguje mesečno za posteljo 6 fr. in za peč 4 fr. Ko odpotuje, mora vse vrniti. Tu moram omeniti, da ne poznajo zidanih ognjišč, kot pri nas, temveč le kompletne železne peči, kot v Nemčiji. Za stanovanje odteguje uprava mesečno 5.50 — 8.50 fr., električna luč stane kilovat 1.15 fr., poleg tega pa še za instalacijo mesečno 2.50 fr.

Koliko se je poslabšal ekonomski položaj emigrantov služi najbolj sledeči dokaz. Razgovarjal sem se z delavci, ki so v času splošne gospodarske krize 1923 prispeli iz Nemčije v Francijo. Ti so bili zaposleni v Nemčiji po 15 in več let, ter si nabavili precej pohištva. Danes pa jadicujejo: "V Francijo sem prispel s pohištvo, ko bom odhajal, ne bom ga imel več, ker ga bom moral prodati, da bom imel za nočjo." Tako se je poslabšalo stanje delavcev v provinci Pas de Calais, kjer dela največ slovenskih delavcev. Vse postaja vsak dan dražje, plače pa so se le neznatno zvišale.

Kot zaznavamo, tlači ista mora delavce v Alzaciji-Loreni, da ne govorim o razmerah v železnih rudnikih Moselle, kjer so še slabše.

Vse gospodarstvo obstoji v tem, da se redi par kokoši in zajcev, gojitev svinj, koz ali ovce je prepovedana. K vsakemu stanovanju spada tudi nekaj zemljišča v izmeri 50—200 kvadratnih metrov za zelenjavo. Za sajenje krompirja je že malo prostora. Tako je delavec skoro popolnoma odvisen od dela v premogovniku.

DVAJSET MILJONOV AVTOMOBILOV.

Cez dvajset milijonov motornih vozov je bilo l. 1925 v prometu po cestah Združenih držav. Število registriranih avtomobilov se je povečalo za 2,380,000 oziroma za 18.4% čez prejšnje leto.

Največji porastek v številu avtomobilov pokazuje Florida, kjer se je število registriranih avtomobilov skoraj podvojilo (46,8 odst.) v enem letu. Tudi države Utah, Mississippi, Alabama, Arkansas, North Dakota in Texas, izkazujejo porastek čez 20 odst. Število tovornih avtomobilov (trucks) so je v vsej deželi porastlo za 14.5%.

Največ registriranih avtomobilov je v državi New York, namreč okoli 1,625,000. Za njo sledijo zaporedno California, Ohio, Pennsylvania in Illinois.

Sedaj prihaja v Združene države po en avtomobil na vsakih 5.8 prebivalcev, t. j. po 10 avtomobilov na vsakih 58 oseb. Kalifornija ima razmeroma največ: po 2.9 prebivalca za vsak avtomobil. Isto razmerje je: 3.6 za državo Iowa, 3.7 za Nevado, 4 za Kansas in Oregon. Razmeroma najmanj avtomobilov je v državi Alabama, kjer prihaja po en avtomobil na vsakih 12 prebivalcev. — F. L. I. S.

Se mu nikamor ne mudi.

Ožbovi (ki je prišel obiskat svojega prijatelja v bolnici): "Prišel sem pogledat, kako gre kaj mojemu prijatelju Janezu Neareč!"

Strežnica: "Obraca se mu na boljše. Sedaj je nahaja v stanju rekonvalescence."

Ožbovi: "Lepe. Se bom kar vsedel in počakal, dokler ne pride iz tega stanja."

"Ti Pepca, sinček je bil pa gospod profesor Čenčarič tako raztrežen, da je vrgel dinar v pljuvalnik, menj je pa pijunil v roko in misli, da mi je dal napitnico."

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Mar. 31-1926) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite jo pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnico in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi družinski tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino.

Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80.

Za mesto Chicago in Cicerone za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člane \$5.50.

Za Evrope stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evrope \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTVO
"PROSVETA"

2657 S. Lawndale Ave.
CHICAGO, ILL.

RAD BI IZVEDEL
za naslov mojega strica John Lamovca. Pred tremi leti se je nahajal v Indianapolisu, Ind. Jaz sem prišel pred letom dni iz starega kraja in mu imam poročati veliko zelo važnih stvari, torej prosim, da se mi priglasi na naslov: Andy Bozovičar, P. O. Box 89, Willock, Pa. (Adv.)

Bolgarski zeliščni čaj

Spomladna tonika za kri.
Osevi vaš sistem.
Pomladi vaša leta.
Ojača vaša kri.
Naročite sveži čaj pri lekarnarju za 35c, 75c ali \$1.25. (Adv.)

Tukaj je nov način kako si prihraniti zdravniške stroške.

Če se ne počutite ravno prav, čudili se boste kako hitro odpmoče daje to zdravilo. Tisoče rabi to novo zdravilo in vedo da čudeže. Je prijetno za vžijati in hitro učinkuje.

Če se čutite utrujena, slabotna, nervozna in izmučena, ako ne morete spati ponoči in ste bolj vtrajni vneto, ko vstanete kot ste bili zvečer, ko ste ali spali, potem poskusite to novo zdravilo, Nuga-Tone. Nima parne ali slabe prebave, slab tek, zaprtje, glavobole, slab duh, umazan jezik. Nuga-Tone popravi zmanjšane živce, prinaša trden, poživljaljoč spanje in stimulira jetra, obisti in čreva da normalno delujejo.

Pojdite v lekarno in kupite steklenico Nuga-Tone. Vlijvajte ga po navodilih za par dni in če se ne počutite boljše, vrnite ostalo lekarnarju, ki vam bo vrnil denar. Nuga-Tone se vedno prodaja pod imenom, ako niste zadovoljni z rezultati, da se vam povrne denar. Zakaj? Ker izdelovalci vedo, kaj bo isto storilo v takih slučajih in zato tudi zahtevajo od vseh trgovcev, da povrnejo denar, ako niste zadovoljni.

Priporočamo, jamčimo in na prodaj v vseh lekarnah. — (Adv.)

Imamo v saloni sladk, humaj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas kuhani večni le najbolj in najcenejši.

Groceries, sladstičarjem in v prodajalnih Saloni smo primeren posel pri prodaji naročil. Pišite po informacijo na:

FRANK OGLAE,
8401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Agitirajte za "Prosveto!"

Skupno potovanje v Jugoslavijo

se vrši na najboljšem francoskem parniku PARIS, ki odpluje iz New Yorka 1. maja 1926.

Za potnike tega potovanja bodo na varniku in na vakuu priležne posebne ugodnosti. Poleg tega bo spremljal takšen uradni naš banko potnike orav do Ljubljane in skrbel za udobnost potnikov, slasti bo imel na skrb njih prtljage. Vsak rojak je vabljen, da se pridruži. Potniki bodo dospeli domov v 14 dneh. Izrabite to priliko. Priglasite se čim prej!

Za nadaljnja pojasnila o skupnem potovanju, kakor tudi glede drugih potovanj pišite na:

Slovensko banko

ZAKRAJEK & ČESAR

455 W. 42nd St., New York, N. Y.

Obrnite se na naše banko tudi:

Kadar pošljete denar v stari kraj bodite v dinarjih, dolarjih ali drugih valutah;

Kadar hočete dobiti denar iz starega kraja;

Kadar ste namenjeni dobiti kako urobo in starega kraja; ali;

Kadar imate opravila s kako drugo zadevo v starem kraju.

DA SKUPAJ DOBRO PIŠO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v saloni sladk, humaj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas kuhani večni le najbolj in najcenejši.

Groceries, sladstičarjem in v prodajalnih Saloni smo primeren posel pri prodaji naročil. Pišite po informacijo na:

FRANK OGLAE,
8401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Agitirajte za "Prosveto!"

MOTOVILO

Spisal Ivan Cankar.

Malopriden človek je bil, da malo takih v tej blagoslovljeni dolini malopridnežev. Njegovo edino opravilo je bilo potepanje; ali še potepal se je brez veselja. Prikazal se je tu, prikazal tam, zmerom jokav in pust, umazan in razcefran. Naposled se je izgubil v gočih, nihče ga več ni videl, nihče se ga ni spominjal; kakor da je bil vtonil.

V drevedu mi je prišel zadnji naproti eleganten mlad gospod, vesel in polnoličen ter mi je že izdalec ponujal deanico. Zazibalo se mi je pred očmi.

"Saj ni mogoče!"
"Kaj da ni mogoče? Kako da ni mogoče?"
Smejal se je tako široko in prešerno, da mi je kazal v lice svoje bele zobe.

"Ni mogoče, da sem se bil pogospodil, poi-meniti? Vee je mogoče, v tej dolini nas malopridnežev je vse mogoče!"

Nato mi je povedal zgodbo, ki je spomina vredna.

"Ko smo se bili razkropili na vse štiri strani, ste vi drugi nekaj dosegli, karkoli, če ne ceka, pa vinar. Nekateri so dandanes že mogočniki in velikaši. Jaz nisem dosegel ničesar; motovili sem drugim ljudem okoli nog, da so me suvali in breali. Bog me varuj, da bi jim kaj očitil; noga, ki brci, je vazele nedolžna; kriv je kamen, ki leži na poti. Godilo se mi je, kakor pričajo šolska berila, da se godi malopridnežem. Nekeč pa sem si izmislil, da bi osramotil ta šolska berila; in kakor sem si bil izmislil, tako sem storil.

Za rabo nisem bil nikoli; vsak človek je za kako rabo, posebno v naših krajih; če za drugo ne, vsaj za politiko. Tudi jaz sem mislil, da bi se vtaknil vanjo; ali komaj sem bil takorekoč prst vzdignil, so me na lepem pretepli; pohleven sem bil, nikogar nisem žalil, v večino sem držal, tako pretepli so me. Nato sem se napotil na drugo polje nevednežev in postopavev, v literaturo. Urednik mi je vrnil prvi rokopis z opazko, da sem osel. Drugim ljudem vračajo rokopise z vjudnostjo, z obžalovanjem, malo da ne s solzami; zoper mene pa kar z osolmi! Torej sem se vrnil nemudoma tudi s tega polja; le enkrat sem se osel na kratko pesemco, ki sem jo zložil na čast ljubljani devici ... ali to so čisto posebne reči, zaradi teh devic!

Bodi šepav, grbav, kozav, krivogled — vsaj ena je na svetu, ki je usmilil nesrečnika. Jaz nisem ne šepav, ne grbav, ne kozav, ne krivogled; prijetne sem rasti, tud v lice nisem nakazen, toda ogibale so se me z gnusom in zaničevanjem ne le spodobne, temveč tudi nespodobne ženske. Tista pesemca, ki sem jo bil zložil devici na čast, je bila po mojih mislih prav čedna pesemca; že mnogo nerodnejših sem bral. Devica pa mi je nakratko pisala, da sem osel; žal da sem, ni povedala. Zaloten in ljubezni željan sem razložil svoje hrepenenje čisto navadni vlačugi, pa me ni zamejela, v obraz in ni zignila besede.

Nekaj je pač bilo na meni in v meni, kar je razodevalo vsu svetu, da nisem za nobeno rabo, da sem nepotreben kakor muha v vinu in da bi padla senca moje malopridnosti na vsakega, ki bi se družil s menoj.

Nekoč ob lepem, jasnem dnevu sem šel po ulici in sem premišljeval svojo bridkost. Lačen sem bil in žejen, ves umazan in posvaljkan, neobrit, napol bos — človek, ki se ga kristjani ogibajo in ki ga biriči postrani gledajo. Zaviti sem hotel v temnejšo ulico, da bi se skril postenim očem, pa ogledam tik pred seboj lepega in dišečega gospoda. "Oho!" sem rekel; tudi on je rekel "oho", odskočil je ves prestrašen ter je hitel z dolgim korakom po svoji poti.

Najboljša prijatelja sva si bila, dokler sem še imel prijatelje. Zato me je užalilo globoko v srce, da mi je bil pobegnil kakor gobavecu. Po-begnili je bil upniku; prijateljstvo je večni dolg, njega pa je bilo sram, da bi plačal obresti; do-volj bi mi bila beseda ali vsaj prijazen pogled; saj nisem oderuh. Pa naj bi bil gledal, ko je napravil dolg! ... Užaljen sem bil, sovraštva pa ni bilo v meni; malopridni ljudje niti sovražit ne znajo. Komaj se mi je bilo grenko in težko zgre-nilo v srcu, že je tudi bistra pamet preudarila: "Kaj pa bi s tem lepim in dišečim gospodom? Da mi je bil segel v roko, bi si jo bil omaral pred vsem svetom! Sam imam nadlog zadosti in pre-več, pa bi jih še na druge kidal! In morda je vendarle plačal svoje dolžne obresti, v srcu jih je morda plačal!"

Iz takega premišljevanja se je nenadoma porodila tako vesela in poskočna misel, da sem se ji zamejela na ves glas. Še tisti dan sem se napotil, da jo utelesim in izpolnim do konca.

Stopil sem pred plakate.

"Ločena žena ... Opereta ..."

Torej je bilo gotovo, da zalotim pred gledališčem svojega begotnega upnika. Valčki in okrogla bedra so povederek umetnosti želnih imenitnikov; jaz imam rajši tiste v pisane kamizole oblečene opice, ki cingljajo z zvončki in se odkrivajo paglavcem.

Pobral sem s ceste pohojen ostanek cigarete in sem čakal. Osoren birič me je mrko ogledoval, jaz pa se nisem zmenil zanj. Ko se je večerilo, so prihajali; najprej tisti navadni ljudje, ki zahajajo v gledališče, zato ker je pač gledališče; za njimi imenitniki, ki zahajajo v gledališče, ker jim tako velela narodna dolžnost. Med temi imenitniki sem ga iskal in sem ga našel.

Stopal je tako pokonci, kakor da je imel sukno od lesa; vesa črn je bil; ves slovesen; tako hodijo ljudje, ki so bili pravkar dopolnili trideseto leto in jih narod kliče, da bi ga vodili. Z vso silo sem planil proti njemu, toliko da ga nisem podrl.

"Mirko! Mirko! Moj Mirko!"

Ubraniiti se je hotel mojemu objemu; ni se mogel.

"Prosim ... oprostite ... ne poznam vas!"
Roke so mi omahnile, stal sem pred njim kakor od kamena, podoba vseh bridkosti.

"Kaj? Da me ne poznate?"

(Konec prihodnjic.)